

Interesantna, sadržajna i kompleksna problematika uzroka, toka i posledica februarske revolucije bila je privlačna tema za mnoge istoričare i u Sovjetskom Savezu i u inozemstvu. Prilično eksploatisana, do danas nije, niti će u bližoj budućnosti moći biti, u celini proučena. Svesan toga, kolektiv autora te monografije: D. M. Kukin (rukovodilac), I. A. Alufa, M. P. Lejberova i L. N. Sljepova postavio je sebi zadatak da prouči ulogu Boljševičke partije u februarskoj revoluciji.

U Uvodu (3—21) autori su konstatovali da je ta revolucija od velikog značaja ne samo za Rusiju, već i druge zemlje. Ona je, po njima, produžila i završila veliko delo iz 1905, a u isto vreme je prokrčila put socijalističkoj revoluciji. Govoreći o dosadašnjim radovima o februarskoj revoluciji, konstатовano je da je Lenjin u svojim delima dao njenu svestranu analizu koja omogućava razumevanje zašto se ona javlja u zaostaloj Rusiji koja baš usled toga ima osobitih ratnih teškoća, a gnijlosti carizma, postojanju velikih tradicija iz 1905, što su razlozi da se nesebično podržava Partija boljševika. U Uvodu je data ocena i ostalih dela o tome problemu, koja su nastala već u drugoj polovini dvadesetih godina, i drugih ostvarenja, naročito u povodu njene 50. godišnjice. Konstatuje se da se u sovjetskoj literaturi shematično i ne uvek pravilno osvetljavala delatnost Ruskog biroa CK u periodu imperijalističkog rata i februarske revolucije, njegovi kontakti s petrogradskim i mesnim organizacijama, uloga Lenjina koji je u teškim uslovima toga vremena uporno upravljao radom Biroa CK i drugih partijskih organa u Rusiji. Uz to se pobija i menjševička tvrdnja o stihijnosti u februarskoj revoluciji. Autori dela su sebi postavili cilj da na osnovu prvorazrednih izvora i literature razjasne rukovodeću ulogu boljševika u slomu samodržavlja i toku same revolucije i osvetle one probleme koji su nedovoljno razrađeni u istorijskopartijskoj literaturi. U tome su potpuno uspeji.

U prvoj glavi: »Partija uoči revolucije« (21—106), prikazana je taktika boljševika u imperijalističkom ratu čija je osnovna parola pretvaranje imperijalističkog rata u građanski, što je značilo poziv radnim masama da okrenu oružje protiv svojih klasnih neprijatelja, da pripremaju pobedu revolucije. U isto vreme iznosi se u čemu su nedostaci menjševičke taktike koji ne veruju u pobedu seljaštva i radništva. Uspešno je prikazana propagandna delatnost boljševika još od prve godine rata, kad je izdat niz proglaša i letaka, zatim Bernska konferencija i delatnost Biroa CK RSDRP koji organizuje značajnu delatnost i uspostavlja vezu sa mnogim gradovima. Pažljivo se prati uvećavanje partijskih ćelija i članstva Partije u Petrogradu i drugim mestima i uticaj boljševika u vojsci. Konstatuje se da su boljševici pred februarsku revoluciju imali jaka uporišta ne samo među radnicima, već i mornarima i vojnicima.

U narednom poglavlju razmatra se jačanje štrajkaškog pokreta, te ono opravdano i nosi naziv: »Narastanje revolucionarne krize« (106—127). Iznose se broječni podaci o tome i konstatuje da je i u Kazahstanu i Srednjoj Aziji došlo do masovnog stihijskog ustanka protiv carizma.

Treće poglavlje nosi naziv: »Partija na čelu revolucionarne borbe masa za svrgavanje samodržavlja« (128—175). U njemu se prati prelazak na masovne ulične borbe kad radnici na mitinzima iznose određene zahteve, a režim pojačava miliciju. Opisuju se demonstracije, naročito one od 23. II 1917, u kojima

učestvuje velik broj žena, i 24. II 1917. kad se ističu dve osnovne parole: svrgavanje monarhije i prestanak imperijalističkog rata. Detaljno je izneto kako boljševici rukovode povezivanjem štrajkača petrovgradskih preduzeća i prerastanjem mirnih demonstracija u oružano dejstvo, u ustanak naoružanog naroda. Prikazano je i pristupanje vojnika naoružanom narodu, oslobađanje zatvorenika iz tamnica i svrgavanje carskog samodržavlja.

Posebno je prikazana borba boljševika protiv sporazumaša (gl. IV, 175—209). To se poglavlje naročito osvrće na proces stvaranja sovjeta u kojima uz boljševike imaju uticaja i predstavnici drugih partija i kako je u jednom krilu Tavričkog dvorca funkcionisao Privremeni komitet Državne dume, a u drugom Izvršni komitet Sovjeta radničkih deputata. Od 28. februara do 2. marta obavljani su izbori za Sovjet u Petrogradu. U narednom izlaganju prikazane su mere za uvođenje reda i organizovanje ishrane stanovništva, kao i rad na formiranju radničke milicije. Kao rezultat pobjede revolucije petrovgradski boljševici su dobili mogućnost legalnog rada. Prvog marta održan je otvoreni sastanak reonske organizacije.

U petom poglavlju (209—235) prikazana je pobjeda revolucije u drugim mestima. U Moskvi se za nju saznalo 25. februara, a 28. II 1917. počeo je u njoj sveopšti štrajk i mnogoljudne demonstracije, koje policija nastoji da rastera. Prikazan je način izbora Sovjeta u koji ulaze: boljševici, menševici, eseri i bundovci. Hronološki se prati pobjeda revolucije u drugim mestima Rusije i pristupanje vojske revoluciji kao i način kako se likvidira stari sistem vlasti a stvaraju novi. Govori se i o aktiviranju ukrajinske nacionalne buržoazije koja je pokušala iskoristiti situaciju za formiranje separatističke buržoaske države, te je tako u Kijevu obrazovana Centralna rada.

Na kraju knjige, u vidu zaključka (236—252), dat je: »Istorijski značaj februarske revolucije«. Tu je data ocena strategije boljševika koji vode seljačke i radničke mase pri izvođenju revolucije. Naglašava se velik međunarodni značaj februarske revolucije pod čijim uticajem dolazi do pojačanih pokreta u Francuskoj, Nemačkoj i drugim zemljama. Ona je nanela smrtni udarac ruskoj monarhiji, oslabila pozicije svih eksploatora i postala važan putokaz u oslobodilačkom pokretu proletarijata. Osnivanjem sovjeta radničkih, vojničkih i seljačkih deputata konstatuje se da su mnogomilionske mase počele da krče put k novoj socijalističkoj revoluciji i da februarski prevrat predstavlja preludijum velike oktobarske revolucije.

Nesumnjivo je da to delo predstavlja značajan prilog izučavanju februarske revolucije, jer ispituje ulogu subjektivnog faktora — Boljševičku partiju, koja je rukovodila njenim izvođenjem, i njime je potpuno pobijeno shvatanje o stihijnosti te revolucije.

Milica Bodrožić